

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

IV. Eorum conatus; & Catholiconum oscitantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

regni huius, quod opibus & potentia paucis olim
cessit, at funestis Ferdinandi & Ioannis Transylua-
niæ V Vaiuodæ, eiusque filij Stephani contentio-
nibus ad extremas miseras redactum est, statum
pluribus explicare; sed propositi mihi operis li-
neamenta sequutus, ea tantum modo exponam ex
quibus intelligi possit, quomodo Hæresis in reg-
num hoc subingressa, recepta & aucta sit, & quan-
tas turbas, eisque annexam longam etiamnum du-
rantium malorum lliadem inuexerit, sub quibus
illa mirum est in quantum excreuerit robur. Ne-
que enim Hæresis ea loca amat, ubi pax est &
quies; sed vt anguilla luto, & scarabæo fimo, sic ip-
sa bellis & seditionibus se inuoluit & tegit. Num-
quam illa iter ingreditur, nisi præmissis discordia
& rebellionem tamquam hospitij designatoribus.
Sed age, totam hanc telam continuo & historico
filo pertexamus.

II. Ludouico Hungariæ rege miserabiliter ex-
stincto ad Mohacium, Ioannes Sepusius Transyl-
uaniæ Princeps ab optimatibus quibusdam & suæ
factionis hominibus Rex fuit electus: sed Ferdi-
nandus regnum hæreditario iure (vt ipse ex Anna
Sorore Ludouici ultimi Hungariæ & schauica gente
Regis natus) sibi deberi contendebat. Et ille qui-
dem quum suis viribus defendere se non posset, in
Turcarum Imperatoris fidem & tutelam, cum ma-
ximo Christianæ Reipublicæ damno, & extrema
regni pernicie, sese dedit; hic vero Hussitarum &
Lutheranorum opera ad bellum hoc vsus, nihil ali-
ud quam victoriam & regni acquisitionem spe-
ctans, nouæ religioni aditum aperuit. Nulla tam-
en insignis mutatio accidit, vsque ad annum cir-
citer M. D. XL. quo Lazarus Suedius cum Ger-
manis militibus a Ferdinando conductus, Agrin-
am, Solnoecum, Toecæum, & complura alia oppi-
da, adeoque omnem fere regionem Tibisco flu-
uio adiacentem Transyluano eripuit; & expulsis
passim Catholicis Pastoribus, Lutheranos substi-
tuit. Sic ergo coacti Catholici, sub Turcis per-
fugium sibi quaesuerunt, à quibus & recepti sunt,
permissa religionis & fidei libertate: quam etiam-
num Catholici præ ceteris qui sub Turcarum vi-
uunt imperio, retinent: non quod Turcæ nõ con-
sueant, nouas illas religiones maiorem cum Ma-
humetismo suo habere similitudinem (quam vnus
sequentium capitum summam ostendam (sed
quod omnis non ita is hostes, eam potissimum re-
ligionem tolerandam sibi statuunt, quæ iam olim
in Imperatoris sui ditione fuit admissa. Eam vero

potissimum ob causam Turcæ hæreticos oderunt
quod quum omnes religiones in toto Mundo, et-
iam Mahumetana, corporis castigationes, vitæ au-
steritatem & ciborum abstinentiam pro articulis
fere religionis & sanctæ animæ testimonijs habe-
ant, illi tamen ieiunio, precibus & pœnitentiæ pa-
rum admodum tribuant. Atque hanc ob causam
Turcæ novos istos Christianos, *Chianpech*, id est,
Canes appellare solent.

III. Primus qui Hungariam Lutherana infecit
hæresi, Michael Statius fuit, Melanchthonis disci-
pulus. Hic cum suæ facinoræ hominibus latibus pri-
mum sibi quaesuerunt in ijs montibus qui Polo-
niam, Morauiam & Russiam ab Hungaria separât,
vt & in oppido Cassouia & alijs eorum locorum;
ijsdem vsu artibus quibus alij, qui in reliquis Chri-
stiani orbis prouincijs hæreses disseminarunt.
Postquam enim dulcibus suis & magnam pietatis
speciem habentibus verbis, vt quibus nihil in ore
frequentius quam Christi Domini & Diuini Ver-
bi nomen, plerisque illexerunt, id vnice elabo-
rando, vt vnâ cum nouis suis dogmatis non minus
acerbum Papæ odium eorum animis imprimeret,
quod contra Turcam illi antea habebant. Ex quo
factum est, vt plures, relicta antiqua religione, noua
Lutheri & Melanchthonis commenta sequuti
scholis suis Magistros à Germania venientes præ-
fecerint, aut liberos suos VVitebergam & Norim-
bergam miserint. Mox vero & in publicis concio-
nibus, & in scholis & circulis etiam noua doctrina
spargi cepit. Ferdinando nequequam etiam prin-
cipijs morbi remedium afferre cupiente: qui inua-
lescens postea, & totum corpus peruadeos, tam-
quam gangræna etiam ad viscera tandem & cor
ipsum penetrauit.

IV. Meo iudicio non errant qui corruptionem
hanc Episcoporum ignauæ imputandam putant,
qui scholas diœceson suarum collapsas & tantum
non euerfas instaurare nihil pensi habuerunt. Nam
& Iuarinum, & Posonium, & Tirnauia vix um-
bram aliquam pristinae celebritatis & frequentia
retinuerant, contra hæretici in nouis passim scho-
lis & Academijs constituendis, nullis sumptibus aut
laboribus parcebant: qua vnare dici vix potest
quantopere res suas promouerint. Adolecentibus
quibus ad studia sumtus deerant, ex publico sub-
ministrabantur, quin & vixitima locupletioribus
contribuebantur. Sic in Cyclopani istorum scholis
nigræ & pestiferae scientiæ iuuentutis animis in-
stillabantur, vt miseri Hungari, quæ ipsi tradeba-

tur, doctrinam, tanto tenacius retinerent. Calvinista certe postquam Varadium suæ potestatis fecissent, eandem rationem sequuti, nihil quod ad alliciendos hominum animos pertineret, prætermiserunt. Ex omnibus tamen nihil hæresin magis promovit quam tot Episcoporum, Archimandritarum, & Ecclesiasticorum tam diuturno contra Turcas bello abumtorum decessus, & eorum qui superstites adhuc erant, inopia, quæ auctoritate viribus destituta hæreseos imperum cohibere nullo modo possent. Etsi enim adhuc etiam multi in Hungaria Episcopi esse dicantur, ij tamen nomen tantum & dignitatem tanti muneris sustinent, o-pibus interea Episcopatum ad vsus militares distributis: adeo ut ipsi etiam non raro pro pedo lanceam, & pro pacis baculo bellicam clavam sumere cogantur. Est enim ibi moris, ut quoties Rex ipse ad bellum proficiscitur, Episcopi cum suis eum copijs comitentur. Unde fit ut totus pene ordo Ecclesiasticus militum aliquis potius manipulus, castris quam Ecclesiæ propugnandæ magis idoneus videri possit. Magistratum olim apud Romanos raritatem pro sinistro nomine seu augurio quidam interpretati sunt: at nos meliori iure dicere possumus omnium miseriarum & calamitatem quæ Hungariæ regnum penitus affligerunt, caput & fontem ex Prælatorum & Catholicorum Doctorum vel penuria vel secordia, aut etiam imbecillitate erupisse. Nam & pluribus in locis Episcopales Ecclesiæ pleræque multos annos Pastoribus caruerunt. Quin & Metropolitanæ & Archiepiscopalis sedes plus quam viginti quinque annis vacavit: quum post mortem Antonij Verantij de Dalmatia Maximilianus nullo successore designato, opes Archiepiscopatus in belli vsus convertisset. Idem postea de Agriensi Episcopatu factum qui vna cum multis alijs, tandem in Turcarum manus peruenit. Quam multæ Abbatix & Prioratus vel militibus diversarum religionum stipendio, vel Nobilibus prædæcesserunt, ne tenui quidem, in quorum vsum antiquitus fundati fuerant, Ecclesiasticorum fangendorum munerum relicto vestigio. Non melior Transylvaniæ fuit conditio, vbi Lutherani, Arriani & Calvinista Ecclesiastica bona inuolarunt, & in mille partes disciderunt, sic ut in tota regione vix duo integri Episcopatus restent. Quin etiam Episcopos hæresi opponere sese volentes, Nobilitas, prædæparticeps, deseruit, & debito auxilio frustraivit. Sic Nicolaus Telegdius Quinqueecclesiensis Episcopus, quum acerrime

Lutheranis & Antitrinitarijs aliquamdiu restitisset, ab ijs à quibus adiuvari debebat desertus, hostibus tandem ludibrio & prædæ fuit. Post multas tandem miseri populi querelas & lachrymas, & sæpe iteratas generalis Ecclesiæ Vicarij admonitiones, ut perditis præne ouibus fideles Pastores darentur efflagitantis, Imperator Rudolphus Anno MDXCIIIX quosdam ad Episcopatus illos designavit, sed ea conditione, ut certas annuas pensiones in vsu belli subministrarent. Sic Archiepiscopatus Strigoniensis Ioâni Ruttasio datus fuit, ea lege ut septingentos milites in castris, itæque trecentos in præsidijs aleret. In alijs idem factum.

V. Porro qui primus Catholicis in Hungaria apertum bellum intulit, militum dux fuit, Hungarus natione. Hic quum Agriam fortiter defendisset, & Achmatem Bassam cum ignominia obsidionem solvere coegisset, quasi Deo gratias pro tanto beneficio acturus, Lutheranorum qui tum primum gliscabant, impulsu, monachos Franciscanos sua ipsius auctoritate ex vrbe eiecit; illos ipsos, qui durante obsidione dies noctesque profalitate populi assiduis votis Deum fuerant deprecati. Triste sane, adeoque ipsis Turcis horrendum fuit spectaculum, videre miserum monachum cruci, in qua Saluatoris erat imago, alligatum, nec lancea aliqua confossum aut clavis transfixum, sed læta tæbe, subtrac-to cibo, miserime deficientem ac morientem; eò tantum quod martyrium pati quam exilium mallet. At dignam tanto scelere postea tam barbari atque immanis supplicij auctor mercedem accepit, variante fortuna à Turcis captus, & Constantinopolim perductus, paloque infixus. Boni vero isti religiosi à nouis Euangelicis quum hic tum alibi male habiti & expulsi, apud ipsos infideles plus fauoris & gratiæ quam apud hosce Christianos repererunt. Eos enim quos Agria eiectos diximus, Achmates Bassa Budam admisit. Solimanus vero inter optimos Principes numerandus, si Euangelij de Iesu Christo luce collustratus fuisset, is idem, ut & alijs ob eandem causam pulsus, tria loca assignauit, in quibus Christianam religionem libere exercerent. Nihil eidem gratius fuisse dicunt, quam quod Lutheranos in hostium suorum imperio tanto numero succrescentes videret; à quibus aditum sibi ad res prospere gerendas, & quod reliquum erat Christiani orbis occupandum, apertum tri non ignorabat: quostamen in suo imperio ferre non poterat, tamquam omnis rebellionis & seditionis fomites atque au-